

Le Japon, porte orientale de l'Asie

Si l'Europe du Moyen Age ne connaissait guère la Chine, elle ignorait tout du Japon.

Les îles japonaises ont d'abord été habitées par une race indo-européenne, les Aïnous. Au cours du VIIe siècle avant J.-C., des peuples venus du sud repoussèrent les Aïnous vers le nord, où quelques-uns de leurs descendants habiteraient encore aujourd'hui.

Le fondateur de l'empire japonais aurait été Jimmu Tenno qui vécut au VIIe siècle avant J.-C. Il prétendait descendre d'ancêtres célestes. Depuis lors, tous les empereurs du Japon se sont appelés *tenshi* ou fils du ciel.

En vertu de cette origine, un despote régnant en maître absolu était toujours considéré par le peuple comme un excellent empereur. Si un empereur laissait échapper le pouvoir et se voyait évincé par un ministre, il était encore vénéré par son peuple comme un symbole d'unité nationale.

En fait, en 1185, le ministre Yoritomo, vainqueur d'une importante bataille qui s'était livrée entre deux partis, s'empara du pouvoir et se fit nommer *shogoun* ou chef politique. Depuis ce moment, l'empereur régna encore de nom, mais le shogoun régna de fait. Les shogouns se succédèrent pendant des siècles, jusqu'en 1867.

Il n'est guère possible d'écrire l'histoire du Japon sans mentionner la Chine. A partir du

IIIe siècle après J.-C., les deux pays eurent de nombreux contacts, et les Japonais eurent le don remarquable d'absorber les idées tout en y mêlant quelque chose d'eux-mêmes. Ils empruntèrent aux Chinois leurs caractères d'écriture, mais ils les employèrent d'une façon originale.

Le culte shinto, religion de l'empire japonais, a été fortement concurrencé par le confucianisme et par le bouddhisme. Il s'est maintenu comme culte des ancêtres et des forces de la nature. Sa principale divinité est Amaterasu, déesse-soleil, l'ancêtre de l'empereur. Le bouddhisme s'est divisé en sectes, dont la plus célèbre s'appelle bouddhisme Zen.

Certains éléments de la vie japonaise semblent être entièrement originaux. En plus du système d'entraînement des chevaliers (samouraïs), il se développe un code d'honneur militaire (*bushido*). Bushido signifie loyauté envers l'empereur, adhérence au culte shinto, mépris de la mort et du danger, respect de la parole donnée. En art également les Japonais ont un style qui leur est propre. Leurs ouvrages de laque et de bronze comptent parmi les plus beaux du monde.

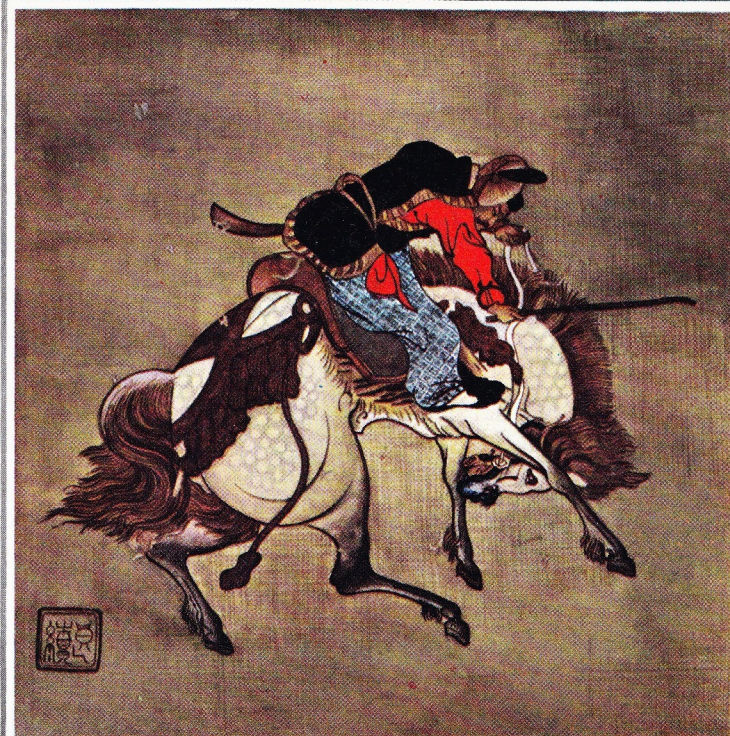
A la fin du XIVe siècle, une nouvelle famille de shogouns gouverna le pays. Ce fut une époque de grand raffinement : drames lyriques (nô), cérémonie du thé...

Les premiers contacts avec l'Occident furent établis par des marchands portugais, vers 1542, et les missionnaires catholiques admis en 1549. Des relations fructueuses semblaient devoir se nouer (voir page 116).

En haut, à gauche : Yoritomo, premier shogoun.

En haut, à droite : cavalier et son cheval, d'après une peinture d'un maître inconnu du XVIIe siècle.

En bas : lutte de samouraïs, membres de la classe des guerriers.

DE OOSTELIJKE POORT VAN AZIE

De middeleeuwse Europeanen wisten weinig over China, maar ze wisten zeker nog minder over Japan, de oostelijke poort van Azië. In feite had Europa helemaal geen contact met Japan vóór het jaar 1500 en slechts weinig contact op grote schaal tot in de vorige eeuw.

De oorspronkelijke bewoners van de eilanden, die we nu Japan noemen, waren de Ainus. Zij vormden een weinig ontwikkeld en tamelijk geheimzinnig volk, waarvan de afkomst gedeeltelijk Kaukasisch en gedeeltelijk Indogermaans was. Op één of ander ogenblik in de zevende eeuw vóór Christus, of misschien zelfs vroeger, verschenen Japanse volkstammen op de zuidelijke en centrale eilanden. Ze begonnen de Ainus naar de noordelijke uiteinden van Japan te verdrijven, waar betrekkelijk weinige afstammelingen van dit volk nog heden ten dage voortleven. En in 660 vóór Christus, ten minste volgens de legende, werd het Japanse keizerrijk gesticht. Men zegt, dat de stichter en eerste keizer Jimmu Tenno was. Hij beweerde afkomstig te zijn van voorvaders, die lange tijd in de hemel hadden geregeerd. Hoewel sinds zijn tijd meer dan 120 keizers de scepter over Japan hebben gezwaaid, hebben alle zichzelf tenshi (zonen van de hemel) genoemd.

Dankzij deze bewering kon een verstandig en sterk keizer op absolute en toch weldadige wijze regeren. Zelfs kon een keizer, die zijn ministers toeliet elk spoor van de werkelijke macht in hun handen te concentreren, nog steeds door zijn volk als symbool van de nationale eenheid worden vereerd. Zo gebeurde het, dat in de laatste jaren van de dertiende eeuw Yoritomo, overwinnaar in een belangrijke Japanse zeeslag, alle werkelijke macht in Japan tot zich trok en de rol van shogun of: politiek leider, ging spelen. Daarna werd Japan tot minder dan een eeuw geleden door na elkaar volgende shoguns bestuurd. Maar gedurende deze lange periode droeg het bestaan van de keizers ertoe bij, dat het land een gevoel van nationale saamhorigheid werd geschonken.

De staatsgodsdienst van Japan, het shintoïsme, is sterk beïnvloed door het boeddhisme en het confucianisme. Maar het verschil van beide op één belangrijk punt. Eén van de godheden uit het shintoïsme is Amaterasu, de zonnegodin, één van de voorzaten van de keizer.

Sommige elementen van het Japanse leven schijnen van zuiver inheemse oorsprong. Uit de strijd met de Ainus en het opleidingssysteem van de Japanse krijgersklasse der Samoerai, ontstond een typisch Japanse code der militaire eer - bushido. Het woord betekent: trouw aan de keizer, toetreding tot de shinto-godsdienst, verachting van gevaar en dood en eerbiediging van het gegeven woord. Verder hebben de Japanners hun eigen zeer individuele kunststijlen tot ontwikkeling gebracht. Zo behoren het Japanse lakwerk en bronswerk en de Japanse schilderkunst tot het mooiste, wat de wereld op dit gebied voortgebracht heeft.

Toch werden vele andere Japanse cultuurverschijnselen op grondige wijze door China beïnvloed. De twee landen kwamen voortdurend, en wel sinds de derde eeuw na Christus, met elkaar in aanraking, zowel in oorlogstijd als in vreedstijd. Vanaf het begin van dit contact bleek Japan te beschikken over een merkwaardige gave om nieuwe gedachten over te nemen.

Het is best mogelijk, dat de Japanners niet over een goed ingevoerd eigen schrijfstelsel beschikten, toen ze voor het eerst met China in contact kwamen. Maar ze namen Chinese lettertekens over en gebruikten die op een heel oorspronkelijke wijze. Elk ontleend teken diende bij hen om in hun eigen taal een verschillende lettergreep aan te duiden, waardoor ze een stelsel in het leven riepen, dat heel wat gemakkelijker te lezen en te schrijven is dan het Chinees. Ongelukkig genoeg voegden ze later nog heel wat Chinese tekens aan hun alfabet toe en gebruikten die ook als de Chinezen zelf, waardoor ze hun eigen schrijfstelsel weer veel ingewikkelder maakten.

In de zevende en achtste eeuw bereikte het overnemen van culturele uitingen door de Japanners van China het hoogtepunt. De Chinezen hadden het boeddhisme uit Indië overgenomen; de Japanners voerden het uit China in, maar wijzigden het en vermengden het met hun eigen godsdienstige overtuigingen. De Japanners ontleenden ook een aantal Chinese opvattingen in verband met de regering en de moraal, maar ze voegden aan de ontleende gedachten steeds eigen vindingen toe.

Boven links : Yoritomo, de eerste shogun. **Boven rechts :** Japans schilderwerk uit de zeventiende eeuw, waarop een ridder en zijn strijdros staan afgebeeld. **Onder :** Samoerai, leden van de oude Japanse krijgersklasse.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.